

Hệ thống giao tiếp bằng thị giác: sử dụng ký hiệu và biểu tượng

Tại sao chúng ta sử dụng ký hiệu và biểu tượng?

Ký hiệu và biểu tượng sẽ hỗ trợ cho ngôn ngữ nói và giúp phát triển cuộc hội thoại, ngôn ngữ và các kỹ năng đọc viết. Khi nói với một trẻ có khó khăn về giao tiếp, việc trẻ đó có hiểu hay không phụ thuộc vào tình huống vào lúc nói, giọng điệu của câu nói và những dấu hiệu phi ngôn ngữ khác như cử chỉ điệu bộ. Nếu một giáo viên nói là “hãy xếp hàng” và mọi trẻ đứng lên, đi vào hàng, sở dĩ trẻ làm được như vậy là do trẻ làm theo một lịch trình hàng ngày mà đã được làm đi làm lại vài lần trong ngày. Nếu một người mẹ đi đến gần con mình, chỉ vào chân trẻ và nói “Con đi giày vào” thì đứa trẻ sẽ chạy đến và đi giày vì mẹ đã chỉ vào chân trẻ. Trẻ biết phải đi giày trước khi đi chơi và trẻ được kích thích làm những gì mà cử chỉ điệu bộ của mẹ cho thấy vì trẻ thích ra ngoài chơi.

Một đứa trẻ chậm ngôn ngữ hoặc giao tiếp (hoặc là khó khăn trong những lĩnh vực này) có thể hiểu hoặc học một cách máy móc dựa trên những dấu hiệu của tình huống vì chúng đã làm quen với lịch trình hàng ngày và chúng biết điều gì sẽ xảy ra tiếp theo, vì đó là một phần của lịch trình. Tuy nhiên, điều này không có nghĩa là đứa trẻ thực sự đã hiểu những chỉ dẫn bằng lời hay lý do khiến trẻ phải làm khi được yêu cầu. Một đứa trẻ sẽ xếp hàng cùng với trẻ khác ở trong lớp nhưng trẻ biết được cả lớp sẽ đi đâu lại dựa trên những hiểu biết trước đó về lịch trình quen thuộc hàng ngày. Đứa trẻ có thể nghĩ rằng đây là giờ ăn tối và có thể cảm thấy buồn bực khi nhận thấy mình đang trong một tập thể. Một số hệ thống giao tiếp khác lại rất cần thiết trong việc giúp trẻ gặp khó khăn về ngôn ngữ hay giao tiếp hiểu những gì sẽ diễn ra và hỗ trợ cho ngôn ngữ bằng lời.

Trẻ cũng cần phải hiểu hầu hết các hoạt động đều có sự khởi đầu, quá trình và sự kết thúc. Trẻ cũng cần học để biết rằng cần phải hoàn thành một vài hoạt động nào đó trước khi chuyển sang hoạt động tiếp theo. Trẻ cần được hỗ trợ để tập trung vào một hoạt động hoặc một kích thích nào đó.

Việc sử dụng ký hiệu hay biểu tượng có thể hỗ trợ việc học tập cho những trẻ có khó khăn sau:

1. giao tiếp, ví dụ trẻ bị rối loạn phổ tự kỷ
2. tập trung, ví dụ, trẻ tăng động, giảm tập trung (ADHD)
3. phối hợp và hiểu chuỗi các sự kiện hoặc tư duy, ví dụ như trẻ rối loạn phối hợp động tác bẩm sinh.
4. ngôn ngữ, ví dụ trẻ khó khăn về phát âm, khả năng ngôn ngữ hạn chế do bị khiếm thính chẳng hạn.

Nhiều trẻ khó khăn về ngôn ngữ hay giao tiếp gặp khó khăn trong việc đọc ngôn ngữ cơ thể, biểu hiện nét mặt và thường không giao tiếp mắt - mắt, do vậy việc nhìn vào một người khi người đó đang nói có thể rất khó khăn đối với trẻ. Do đó, việc sử dụng biểu tượng để hỗ trợ ngôn ngữ và dạy kỹ năng giao tiếp thường dễ dàng hơn. Ký hiệu và cử chỉ điệu bộ cũng có thể được sử dụng để nhấn mạnh sự giao tiếp nhưng cần được sử dụng một

cách thích hợp. Ví dụ sử dụng phát triển các kỹ năng ngôn ngữ trong ngôn ngữ ký hiệu cho những trẻ bị khiếm thính.

Sử dụng biểu tượng

Biểu tượng là những bức vẽ có từ minh họa ở dưới. Biểu tượng có thể được sử dụng để hỗ trợ kỹ năng đọc viết và kỹ năng ngôn ngữ.

Trẻ có khó khăn về ngôn ngữ thường có nhận thức thị giác rất tốt, ví dụ như trẻ ASD. Biểu tượng là một cách lựa chọn tốt nếu chúng ta muốn phát triển khả năng giao tiếp cho trẻ chậm phát triển ngôn ngữ.

Biểu tượng cũng có thể được sử dụng để hỗ trợ thông tin viết cho trẻ có kỹ năng đọc viết kém. Đối với trẻ nhỏ có khả năng đọc tốt, biểu tượng có thể giúp trẻ hiểu rõ ràng hơn ý nghĩa của những thông tin viết và làm cho những thông tin đó dễ hiểu hơn.

Với trẻ có kỹ năng ngôn ngữ tương đối tốt nhưng khả năng đọc viết kém thì những biểu tượng có thể giúp trẻ tự tin hơn trong việc đọc và điều đó có thể giúp trẻ đọc các từ tốt hơn.

Tài liệu đọc thêm:

Hannah, L. (2001). *Teaching young children with autistic spectrum disorders to learn: a practical guide for parents and staff in mainstream schools and nurseries*. London: The National Autistic Society.